

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕ ΩΣ
ELEANOR SHARPSTON
της 22ας Οκτωβρίου 2015¹

Υπόθεση C-94/14

**Flight Refund Ltd
κατά
Deutsche Lufthansa AG**

[αίτηση του Κύρια (Ανώτατο Δικαστήριο, Ουγγαρία)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Αξίωση αποζημιώσεως λόγω καθυστέρησης πτήσεως — Ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής εκδοθείσα σε κράτος μέλος στο οποίο δεν υπάρχει κανένα συνδεδεμένο στοιχείο με την αξίωση — Προσδιορισμός του δικαστηρίου που έχει την αρμοδιότητα να διεξαγάγει την ένδικη διαδικασία»

1. Με την παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως του Κύρια (Ανωτάτου Δικαστηρίου της Ουγγαρίας) τίθενται σπάνια ζητήματα που αφορούν τη Σύμβαση του Μόντρεαλ², τον κανονισμό Βρυξέλλες I³, τον κανονισμό περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών⁴, και τον κανονισμό περί ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής (στο εξής: κανονισμός ΕΔΠ)⁵.

2. Η σύνθετη —και μάλλον περίπλοκη— υπόθεση της κύριας δίκης μπορεί να συνοψιστεί ως ακολούθως. Ουγγαρέζα επιβάτης πτήσεως με καθυστέρηση, από το Νιούαρκ (Νιου Τζέρσεϊ, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής) στο Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο), προέβαλε αξίωση αποζημιώσεως, δυνάμει του κανονισμού περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών, κατά αεροπορικής εταιρίας εδρεύουσας στη Γερμανία. Εκχώρησε την εν λόγω αξίωση σε εταιρία εδρεύουσα στο Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία πέτυχε την έκδοση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής από συμβολαιογράφο στην Ουγγαρία, ακολουθώντας τη διαδικασία που προβλέπεται στον κανονισμό ΕΔΠ. Η αρμοδιότητα της συμβολαιογράφου στηρίχθηκε σε (παραπλανητική) μετάφραση στα ουγγρικά της αφορώσας τη διεθνή δικαιοδοσία διατάξεως της Συμβάσεως του Μόντρεαλ. Η αεροπορική εταιρία υπέβαλε δήλωση αντιρρήσεων κατά της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής και αρνήθηκε ότι είχε εκτελέσει την επίμαχη πτήση. Υπό τις συνθήκες αυτές, βάσει του κανονισμού ΕΔΠ η διαδικασία πρέπει να συνεχιστεί «ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων του κράτους μέλους προέλευσης» (δηλαδή της Ουγγαρίας, όπου εκδόθηκε η ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής). Πάντως, ο κανονισμός Βρυξέλλες I φαίνεται να μην

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Σύμβαση του Μόντρεαλ για την ενοποίηση ορισμένων κανόνων για τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές, η οποία συνήφθη στο Μόντρεαλ στις 28 Μαΐου 1999, υπεγράφη από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα στις 9 Δεκεμβρίου 1999 δυνάμει του άρθρου 300, παράγραφος 2, ΕΚ, και εγκρίθηκε εξ ονόματός της με την απόφαση 2001/539/ΕΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2001 (ΕΕ L 194, σ. 38).

3 — Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 12, σ. 1).

4 — Κανονισμός (ΕΚ) 261/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Φεβρουαρίου 2004, για τη θέσπιση κοινών κανόνων αποζημιώσεως των επιβατών αεροπορικών μεταφορών και παροχής βοήθειας σε αυτούς σε περίπτωση αρνήσεως επιβίβασης και ματαιώσεως ή μεγάλης καθυστέρησης της πτήσεως και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 295/91 (ΕΕ L 46, σ. 1).

5 — Κανονισμός (ΕΚ) 1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής (ΕΕ L 399, σ. 1).

παρέχει τη βάση για τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας οποιουδήποτε δικαστηρίου του εν λόγω κράτος μέλους όσον αφορά την αξίωση αποζημίωσης. Στο Κίγρια απόκειται να ορίσει το αρμόδιο δικαστήριο, αλλά το Κίγρια θεώρησε ότι τούτο είναι αδύνατο χωρίς περαιτέρω καθοδήγηση ως προς την ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης.

Νομικό πλαίσιο

Η Σύμβαση του Μόντρεαλ

3. Κατά το άρθρο 19 της Συμβάσεως του Μόντρεαλ, οι αερομεταφορείς είναι υπεύθυνοι για τη ζημία που προκαλείται από την καθυστέρηση της αεροπορικής μεταφοράς επιβατών, αποσκευών ή φορτίου.

4. Το άρθρο 33 της Συμβάσεως του Μόντρεαλ επιγράφεται «Δικαιοδοσία». Το άρθρο 33, παράγραφος 1, ορίζει: «Η αγωγή αποζημίωσης ασκείται, κατ' επιλογήν του ενάγοντος, στην επικράτεια ενός των συμβαλλομένων κρατών είτε ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του μεταφορέα ή του κύριου τόπου των δραστηριοτήτων του ή του τόπου που έχει εγκατάσταση, μέσω των οποίων συνήφθη η σύμβαση, είτε ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου προορισμού».

5. Συνεπώς, η εν λόγω διάταξη προβλέπει δύο κύριες επιλογές —είτε τα δικαστήρια του τόπου κατοικίας ή εγκαταστάσεως του μεταφορέα είτε αυτά του τόπου προορισμού. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, τα εν λόγω δικαστήρια πρέπει να βρίσκονται στο έδαφος ενός εκ των συμβαλλομένων κρατών.

6. Ωστόσο, το άρθρο 33 μεταφράστηκε στα ουγγρικά κατά τρόπο που μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η άσκηση αγωγής «στην επικράτεια ενός των συμβαλλομένων κρατών» αποτελεί αυτοτελή (τρίτη) επιλογή του ενάγοντος, και όχι προϋπόθεση που ισχύει για αμφότερες τις επιλογές που εκτίθενται ακολούθως⁶. Έτσι, σε αντίθεση τουλάχιστον με τις πρωτότυπες αγγλική, γαλλική και ισπανική γλωσσική εκδοχή⁷, εκ πρώτης όψεως το ουγγρικό κείμενο μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αγωγή αποζημίωσης δύναται να ασκηθεί, κατ' επιλογήν του ενάγοντος, (α) στο έδαφος ενός εκ των συμβαλλομένων κρατών, (β) ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του μεταφορέα ή του κύριου τόπου των δραστηριοτήτων του, ή του τόπου όπου έχει εγκατάσταση, μέσω των οποίων συνήφθη η σύμβαση, ή (γ) ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου προορισμού (Πάντως, σε δεύτερη ανάγνωση, η ερμηνεία αυτή δύναται ευχερώς να απορριφθεί, επειδή οι επιλογές (β) και (γ) θα είχαν νόημα μόνο αν η αγωγή είχε ασκηθεί εκτός του εδάφους οποιουδήποτε εκ των συμβαλλομένων κρατών —δηλαδή σε κράτος που δεν δεσμεύεται από τη Σύμβαση του Μόντρεαλ).

6 — Φαίνεται να υπάρχουν δύο «επίσημες» γλωσσικές αποδόσεις της Συμβάσεως του Μόντρεαλ στα ουγγρικά, η μία στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, ειδική έκδοση στην ουγγρική γλώσσα, κεφάλαιο 7, τόμος 5, σ. 492, η άλλη στον 2005. éni VII. törvény (νόμο 7 του 2005), με τον οποίο η Σύμβαση αυτή μεταφέρθηκε στο ουγγρικό δίκαιο. Πάντως, ουδεμία εξ αυτών αποτελεί πρωτότυπη απόδοση της Συμβάσεως του Μόντρεαλ. Μολονότι οι δύο αποδόσεις του άρθρου 33, παράγραφος 1, διαφέρουν ουσιωδώς κατά το γράμμα τους, παρά ταύτα σε αμφότερες οι όροι «either [...] or [...]» της αγγλικής εκδοχής αποδίδονται με τους όρους «vagy [...] vagy [...]». Στην εκδοχή της Επίσημης Εφημερίδας, δεν υπάρχει κόμμα πριν από το πρώτο «vagy», με αποτέλεσμα να μπορεί ευχερέστερα να ερμηνευθεί ως «ή» και όχι ως «είτε». Πάντως, η εκδοχή του νόμου 7 του 2005 έχει κόμμα, μολονότι το Κίγρια την παραθέτει χωρίς κόμμα στην απόφαση περί παραπομπής. Σε αμφότερες τις εκδοχές υπάρχει κόμμα πριν από το δεύτερο «vagy».

7 — Οι άλλες πρωτότυπες εκδοχές είναι η αραβική, η κινεζική και η ρωσική. Στα γαλλικά, το αντίστοιχο του «either [...] or [...]» είναι «soit [...] soit [...]», ενώ στα ισπανικά είναι «sea [...] sea [...]». Σε αμφότερες τις γλώσσες υπάρχει κόμμα πριν από το πρώτο στοιχείο του ζεύγους, με αποτέλεσμα να είναι σαφές πως το χωρίο «στην επικράτεια ενός των συμβαλλομένων κρατών» συνιστά προϋπόθεση που ισχύει για αμφότερες τις επιλογές που εκτίθενται ακολούθως.

Ο κανονισμός Βρυξέλλες I

7. Κατ' αρχήν, κατά τα άρθρα 2, παράγραφος 1, 3, παράγραφος 1, και 5, σημεία 1 και 5, του κανονισμού Βρυξέλλες I, συνδυαστικώς ερμηνευόμενα, πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους δύναται να εναχθεί για αποζημίωση λόγω παραβάσεως συμβατικής υποχρεώσεως μόνο ενώπιον των δικαστηρίων του εν λόγω κράτους ή ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου εκπληρώσεως της επίμαχης υποχρεώσεως. Στην περίπτωση που πρόκειται για παροχή υπηρεσιών, ο τόπος αυτός είναι ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της συμβάσεως, παρασχέθηκαν ή έπρεπε να παρασχεθούν οι υπηρεσίες. Επιπλέον, όταν πρόκειται για διαφορά σχετική με την εκμετάλλευση υποκαταστήματος, πρακτορείου ή κάθε άλλης εγκαταστάσεως, το εν λόγω πρόσωπο δύναται να εναχθεί ενώπιον των δικαστηρίων της τοποθεσίας του υποκαταστήματος, του πρακτορείου ή της εγκαταστάσεως

8. Μολονότι υπάρχει σειρά πιθανών εξαιρέσεων από τον εν λόγω γενικό κανόνα, μόνο τρεις εξαιρέσεις ενδέχεται, τουλάχιστον θεωρητικά, να έχουν σημασία στην υπόθεση της κύριας δίκης.

9. Πρώτον, κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, η αγωγή καταναλωτή κατά του αντισυμβαλλόμενου μπορεί να ασκηθεί είτε ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του ο αντισυμβαλλόμενος είτε ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του καταναλωτή. Πάντως, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 3, η εν λόγω εξαίρεση δεν ισχύει για τις συμβάσεις μεταφοράς πλην των συμβάσεων στο συνολικό τίμημα των οποίων περιλαμβάνεται ο συνδυασμός δαπανών ταξιδιού και καταλύματος. Στην παρούσα υπόθεση δεν υπάρχει κανένα στοιχείο ως προς το αν η επίμαχη πτήση αποτελούσε μέρος ενός τέτοιου ταξιδιωτικού πακέτου.

10. Δεύτερον, το άρθρο 23 (ερμηνευόμενο, όσον αφορά τις συμβάσεις καταναλωτή, συνδυαστικά με το άρθρο 17) ορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη μιας έννομης σχέσεως δύναται να συμφωνήσουν ότι δικαστήριο ή δικαστήρια κράτους μέλους θα εκδικάζουν τις διαφορές που ανακύπτουν από την εν λόγω σχέση. Στην παρούσα υπόθεση δεν υπάρχει κανένα στοιχείο ως προς το αν υπήρξε τέτοιου είδους συμφωνία.

11. Τρίτον, κατά το άρθρο 24, το δικαστήριο κράτους μέλους ενώπιον του οποίου ο εναγόμενος παρίσταται αποκτά διεθνή δικαιοδοσία, ανεξαρτήτως των περιπτώσεων που η διεθνής δικαιοδοσία απορρέει από άλλες διατάξεις του κανονισμού, εκτός αν η παράσταση έχει ως σκοπό την αμφισβήτηση της διεθνούς δικαιοδοσίας. Αντιθέτως, κατά το άρθρο 26, παράγραφος 1, όταν πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους και δεν παρίσταται, το δικαστήριο διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του, εκτός αν η διεθνής δικαιοδοσία του θεμελιώνεται στις διατάξεις του κανονισμού.

12. Περαιτέρω διάταξη που ενδέχεται να ασκεί επιρροή στην κύρια δίκη είναι το άρθρο 27, παράγραφος 1, το οποίο ορίζει: «Αν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων ενώπιον δικαστηρίων διάφορων κρατών μελών, κάθε δικαστήριο εκτός εκείνου που επελήφθη πρώτο, αναστέλλει αυτεπάγγελτα την διαδικασία του μέχρις ότου διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο».

Ο κανονισμός περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών

13. Ο κανονισμός περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών παρέχει ελάχιστα δικαιώματα στους επιβάτες σε περίπτωση αρνήσεως επιβιβάσεως παρά τη θέλησή τους ή ματαιώσεως ή καθυστερήσεως της πτήσεώς τους (άρθρο 1, παράγραφος 1). Έχει εφαρμογή στους επιβάτες που αναχωρούν από αερολιμένα στο έδαφος κράτους μέλους στο οποίο εφαρμόζεται η Συνθήκη (άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α') ή, υπό την προϋπόθεση ότι ο πραγματικός αερομεταφορέας της συγκεκριμένης πτήσεως

είναι κοινοτικός αερομεταφορέας, στους επιβάτες που φθάνουν σε τέτοιο αερολιμένα από αερολιμένα τρίτης χώρας (άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β'). Κοινοτικός αερομεταφορέας κατά την έννοια αυτή είναι αερομεταφορέας που διαθέτει έγκυρη άδεια εκμεταλλεύσεως την οποία έχει χορηγήσει κράτος μέλος (άρθρο 2, στοιχείο γ').

14. Σε περίπτωση ματαιώσεως μιας πτήσεως, το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο γ', παρέχει στους επιβάτες δικαίωμα αποζημιώσεως σύμφωνα με το άρθρο 7. Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', για κάθε πτήση άνω των 3 500 χιλιομέτρων που δεν είναι ενδοκοινοτική πτήση (η κατηγορία στην οποία υπάγεται η επίμαχη πτήση στην κύρια δίκη), το ποσό της αποζημιώσεως ανέρχεται σε 600 ευρώ. Πάντως, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', για την ίδια κατηγορία πτήσεως το εν λόγω ποσό δύναται να μειωθεί κατά 50 % όταν στους επιβάτες προσφέρθηκε μεταφορά στον τελικό τους προορισμό με άλλη πτήση, η ώρα αφίξεως της οποίας δεν υπερβαίνει κατά τέσσερις ώρες την προγραμματισμένη ώρα αφίξεως της πτήσεως για την οποία είχε αρχικά κρατηθεί η θέση. Για τις υπόλοιπες κατηγορίες πτήσεως, η σχετική καθυστέρηση στον χρόνο αφίξεως είναι, αναλόγως της περιπτώσεως, δύο ή τρεις ώρες.

15. Το άρθρο 6 αφορά, κατά το γράμμα του, τις υποχρεώσεις των πραγματικών αερομεταφορέων στην περίπτωση που ευλόγως εκτιμάται ότι η πτήση θα έχει καθυστέρηση σε σχέση με την προγραμματισμένη ώρα αναχωρήσεώς της. Οι υποχρεώσεις αυτές ισχύουν, σε περίπτωση μη ενδοκοινοτικής πτήσεως άνω των 3 500 χιλιομέτρων, όταν η καθυστέρηση αναχωρήσεως υπερβαίνει τις τέσσερις ώρες. Αναλόγως των συγκεκριμένων συνθηκών, οι μεταφορείς οφείλουν να παρέχουν φροντίδα (υπό τη μορφή αναψυκτικών, καταλύματος διανυκτερεύσεως, μεταφοράς κ.λπ.) και/ή να μεριμνούν για την επιστροφή των χρημάτων ή τη μεταφορά με άλλη πτήση.

16. Το εν λόγω άρθρο δεν παρέχει στους επιβάτες δικαίωμα αποζημιώσεως σε περίπτωση καθυστερήσεως, και ουδέν προβλέπει για την καθυστέρηση σε σχέση με την προγραμματισμένη ώρα αφίξεως. Πάντως, το Δικαστήριο έχει ερμηνεύσει τα άρθρα 5, 6 και 7 συνδυαστικώς, υπό το πρίσμα του σκοπού του κανονισμού να διασφαλίσει υψηλό επίπεδο προστασίας για επιβάτες αεροπορικών μεταφορών ανεξαρτήτως του αν δεν τους επιτράπηκε η επιβίβαση ή αν η πτήση τους ματαιώθηκε ή είχε καθυστέρηση, υπό την έννοια ότι, όσον αφορά την εφαρμογή του δικαιώματος αποζημιώσεως, οι επιβάτες πτήσεων με καθυστέρηση μπορούν να εξομοιωθούν με τους επιβάτες πτήσεων που ματαιώθηκαν, οπότε μπορούν να επικαλεστούν το παρεχόμενο από το άρθρο 7 του εν λόγω κανονισμού δικαίωμα αποζημιώσεως όταν, λόγω της καθυστερήσεως της πτήσεως, υπέστησαν απώλεια χρόνου ίση ή ανώτερη των τριών ωρών⁸.

17. Ο κανονισμός περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών δεν περιέχει ειδικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας σχετικά με τις διαφορές ως προς την εφαρμογή του.

8 — Αποφάσεις Sturgeon κ.λπ. (C-402/07 και C-432/07, EU:C:2009:716, σκέψεις 40 έως 69) και Nelson κ.λπ. (C-581/10 και C-629/10, EU:C:2012:657, σκέψεις 28 έως 40). Βλ., επίσης, απόφαση Folkerts (C-11/11, EU:C:2013:106). Στην απόφαση Sturgeon κ.λπ. (στις σκέψεις 57 και 58), το Δικαστήριο διατύπωσε άνευ διαφοροποιήσεως το κριτήριο της απώλειας χρόνου τριών ή περισσότερων ωρών για το σύνολο των πτήσεων (σε αντίθεση με τη διαφοροποίηση της καθυστέρησεως δύο, τριών ή τεσσάρων ωρών, αναλόγως της κατηγορίας της πτήσεως, όπως ορίζεται στα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών) βάσει υπολογισμού κατά στάδια, κατά το πρότυπο του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σημείο iii, το οποίο έχει ως αντικείμενο την, κατόπιν γνωστοποιηθείσας ματαιώσεως, μεταφορά με άλλη πτήση που παρέχει στους επιβάτες τη δυνατότητα να φύγουν το νωρίτερο μία ώρα πριν από την προγραμματισμένη ώρα αναχωρήσεως, και να φθάσουν στον τελικό τους προορισμό το αργότερο δύο ώρες μετά την προγραμματισμένη ώρα αφίξεως. Προσθέτοντας αυτές τις δύο περιόδους, της μιας ώρας και των δύο ωρών, το Δικαστήριο διαμόρφωσε την έννοια της «απώλειας χρόνου» τριών ωρών, ανεξαρτήτως της κατηγορίας πτήσεως για την οποία η προβλεπόμενη στο άρθρο 7 αποζημίωση πρέπει να καταβληθεί σε περίπτωση καθυστέρησεως αφίξεως.

Ο κανονισμός ΕΔΠ

18. Ο σκοπός του κανονισμού ΕΔΠ είναι ιδίως η απλούστευση, η επιτάχυνση και η μείωση των εξόδων της εκδικάσεως διαφορών σε διασυνοριακές υποθέσεις, όσον αφορά μη αμφισβητούμενες χρηματικές αξιώσεις (άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α'). Κατά τα άρθρα του 2, παράγραφος 1, και 3, παράγραφος 1, σε συνδυασμό μεταξύ τους, έχει εφαρμογή σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις στις οποίες τουλάχιστον ένας εκ των διαδίκων έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου. Με το άρθρο 4 θεσπίζεται η ευρωπαϊκή διαδικασία διαταγής πληρωμής «για την είσπραξη χρηματικών αξιώσεων οι οποίες είναι εκκαθαρισμένες και απαιτητές κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης για ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής». Πάντως, ο αιτών δεν εμποδίζεται να επιδιώξει την ικανοποίηση μιας τέτοιας αξιώσεως μέσω άλλης διαδικασίας προβλεπόμενης από το εθνικό δίκαιο ή από το δίκαιο της Ένωσης (άρθρο 1, παράγραφος 2). Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, το κράτος μέλος στο οποίο εκδίδεται η ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής είναι το «κράτος μέλος προέλευσης», ενώ κατά το άρθρο 5, παράγραφος 3, ως «δικαστήριο» ορίζεται «οποιαδήποτε αρχή κράτους μέλους με αρμοδιότητα σχετική με τις ευρωπαϊκές διαταγές πληρωμής ή κάθε άλλο συναφές ζήτημα».

19. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, ορίζει: «Για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, η δικαστική αρμοδιότητα προσδιορίζεται σύμφωνα με τους σχετικούς κανόνες κοινοτικού δικαίου, ιδίως του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001».

20. Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, η αίτηση για ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής υποβάλλεται με το τυποποιημένο έντυπο του παραρτήματος Ι. Πέρα από λεπτομέρειες σχετικά με την ίδια την αξίωση, η αίτηση πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία επί των οποίων θεμελιώνεται η διεθνής δικαιοδοσία. Στο τμήμα 3 του τυποποιημένου εντύπου απαριθμούνται 13 πιθανά κριτήρια που δεν χρίζουν περαιτέρω διευκρινίσεως, ενώ το κριτήριο 14 ορίζεται ως «Άλλα (να προσδιορισθούν)». Στις «Οδηγίες για τη συμπλήρωση του εντύπου της αίτησης», επίσης στο παράρτημα Ι, εκτίθεται, μεταξύ άλλων: «Αν η αίτηση αφορά αξίωση κατά καταναλωτή σχετική με καταναλωτική σύμβαση, υποβάλλεται στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο έχει την κατοικία ή την έδρα του ο καταναλωτής. Στις άλλες περιπτώσεις, η αίτηση υποβάλλεται στο αρμόδιο δικαστήριο σύμφωνα με τις διατάξεις του [κανονισμού Βρυξέλλες Ι] [...]».

21. Κατά το άρθρο 8, το δικαστήριο στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής πρέπει να εξετάσει, βάσει του εντύπου αιτήσεως, αν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 6 (περί διεθνούς δικαιοδοσίας): η εξέταση μπορεί να λάβει τη μορφή «αυτοματοποιημένης διαδικασίας» (μολονότι δεν καθίσταται σαφές τι μπορεί να περιλαμβάνει η διαδικασία αυτή). Κατά το άρθρο 11, αν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις, η αίτηση απορρίπτεται, αλλά η απόρριψη δεν υπόκειται σε έφεση ή αναίρεση, ούτε εμποδίζει την κίνηση περαιτέρω διαδικασίας οποιουδήποτε είδους. Πάντως, αν πληρούται το σύνολο των προβλεπόμενων προϋποθέσεων, εκδίδεται και επιδίδεται στον καθού ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, σύμφωνα με το άρθρο 12.

22. Το άρθρο 16 επιγράφεται «Αντίθεση κατά της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής». Κατά το άρθρο 16, παράγραφοι 1 έως 3, ο καθού δύναται να υποβάλει δήλωση αντιρρήσεων ενώπιον του δικαστηρίου προελεύσεως, εντός 30 ημερών από την ημερομηνία επιδόσεως της διαταγής, χρησιμοποιώντας τυποποιημένο έντυπο με το οποίο πρέπει απλώς να δηλώσει ότι αμφισβητεί την αξίωση, χωρίς να υποχρεούται να προσδιορίσει τους λόγους.

23. Το άρθρο 17, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ορίζει: «Σε περίπτωση υποβολής δήλωσης αντιρρήσεων εντός της προβλεπόμενης στο άρθρο 16, παράγραφος 2, προθεσμίας, η διαδικασία συνεχίζεται ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων του κράτους μέλους προέλευσης σύμφωνα με τους συνήθεις κανόνες πολιτικής δικονομίας, εκτός αν ο αιτών έχει ζητήσει ρητά να λήξει η διαδικασία σε αυτή την περίπτωση» (πράγμα που μπορεί να πράξει συμπληρώνοντας το προσάρτημα 2 του τυποποιημένου εντύπου αιτήσεως). Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 2, η μετάβαση σε τακτική αστική διαδικασία διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους προελεύσεως.

24. Το άρθρο 18, παράγραφος 1, ορίζει ότι, αν δεν υποβληθεί εμπρόθεσμα δήλωση αντιρρήσεων, το δικαστήριο προελεύσεως οφείλει αμελλητί να κηρύξει εκτελεστή την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής.

25. Το άρθρο 20 προβλέπει «[ε]πανεξέταση σε έκτακτες περιπτώσεις». Ειδικότερα, το άρθρο 20, παράγραφος 2, ορίζει: «Μετά τη λήξη της προθεσμίας του άρθρου 16, παράγραφος 2, ο καθού δικαιούται [...] να ζητήσει την επανεξέταση της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου του κράτους μέλους προέλευσης, όταν η έκδοση της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής ήταν προδήλως εσφαλμένη, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό, ή λόγω άλλων εξαιρετικών περιστάσεων». Κατά το άρθρο 20, παράγραφος 3, αν το δικαστήριο αποφασίσει ότι η επανεξέταση δικαιολογείται, η ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής καθίσταται άκυρη· άλλως, παραμένει σε ισχύ.

26. Το άρθρο 26 ορίζει: «Όλα τα δικονομικά ζητήματα που δεν ρυθμίζονται ρητά με τον παρόντα κανονισμό διέπονται από το εθνικό δίκαιο».

Ουγγρικό δίκαιο

27. Βάσει του άρθρου 59, παράγραφος 1, του νόμου 50 του 2009 περί διαταγής πληρωμής (2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról), οι συμβολαιογράφοι έχουν εξουσία εκδόσεως ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, με αρμοδιότητα που εκτείνεται σε ολόκληρη την Ουγγαρία.

28. Σύμφωνα με το άρθρο 38, παράγραφοι 1 και 3, του ίδιου νόμου, σε περίπτωση υποβολής δηλώσεως αντιρρήσεων κατά ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, ο συμβολαιογράφος διαβιβάζει τον φάκελο της υποθέσεως στο δικαστήριο που έχει ορίσει ο αιτών ή, αν δεν έχει οριστεί το δικαστήριο αυτό, στο δικαστήριο που είναι κατά τόπον αρμόδιο βάσει των κανόνων που περιέχει ο νόμος 3 του 1952 περί του κώδικα πολιτικής δικονομίας (1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról).

29. Σύμφωνα με το άρθρο 30, παράγραφος 2, του κώδικα αυτού, σε περίπτωση αγωγής κατά νομικού προσώπου που δεν εδρεύει στην Ουγγαρία, το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο καθορίζεται βάσει της έδρας του ενάγοντος, εφόσον είναι νομικό πρόσωπο κάτοικος ημεδαπής, ή της κατοικίας ή της συνήθους διαμονής του ενάγοντος, εφόσον είναι φυσικό πρόσωπο κάτοικος ημεδαπής.

30. Σύμφωνα με το άρθρο 36, παράγραφος 2, αγωγή με αντικείμενο απαίτηση απορρέουσα από συναλλαγή πραγματοποιηθείσα από επιχειρηματία στο πλαίσιο της επιχειρηματικής δραστηριότητάς του δύναται να ασκηθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου συνάψεως ή εκτελέσεως της συμβάσεως. Κατά το άρθρο 37, αγωγή αποζημιώσεως δύναται να ασκηθεί ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου επελεύσεως του ζημιολογού γυγονότος ή της ζημίας.

31. Σύμφωνα με το άρθρο 43, παράγραφος 1, το επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την κατά τόπον αρμοδιότητά του, αλλά δύναται να εξετάσει την ακρίβεια των πραγματικών περιστατικών που προβάλλονται σχετικά με την κατά τόπον αρμοδιότητα μόνον αν αυτά αντίκεινται σε πασιδήλα πραγματικά περιστατικά ή είναι ασύμβατα με πληροφοριακά στοιχεία των οποίων έλαβε επίσημα γνώση το δικαστήριο, ή αν είναι απίθανο να αποδειχθούν ή τα αμφισβητεί ο αντίδικος.

32. Για τις περιπτώσεις όπου πρόκειται για σύγκρουση αρμοδιότητας, το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο c, ορίζει ότι το Κύγια οφείλει να ορίσει το αρμόδιο δικαστήριο.

33. Κατά το άρθρο 130, παράγραφος 1, το δικαστήριο απορρίπτει την αγωγή ως απαράδεκτη, χωρίς κλήτευση των διαδίκων, όταν αποδεικνύεται ειδικά ότι (i) η υπόθεση δεν εμπίπτει στη διεθνή δικαιοδοσία των ουγγρικών δικαστηρίων δυνάμει νόμου ή διεθνούς συμβάσεως, (ii) άλλο δικαστήριο ή αρχή έχει καθ' ύλην αρμοδιότητα επί της αγωγής ή (iii) άλλο δικαστήριο έχει κατά τόπον αρμοδιότητα για την εκδίκαση της διαφοράς.

34. Κατά το άρθρο 157, η δίκη καταργείται όταν η αγωγή πρέπει για τους λόγους αυτούς να απορριφθεί ως απαράδεκτη άνευ κλητεύσεως. Κατά το άρθρο 157/A, παράγραφος 1, όταν δεν συντρέχει λόγος απορρίψεως της αγωγής ως απαράδεκτης άνευ κλητεύσεως, αλλά η διεθνής δικαιοδοσία των ουγγρικών δικαστηρίων δεν μπορεί να θεμελιωθεί δυνάμει οποιασδήποτε διατάξεως, το δικαστήριο καταργεί τη δίκη αν, μεταξύ άλλων, ο εναγόμενος δεν παρέστη κατά την πρώτη συζήτηση ούτε κατέθεσε προτάσεις.

Πραγματικά περιστατικά, διαδικασία και προδικαστικά ερωτήματα

35. Στην απόφαση περί παραπομπής το υπόβαθρο της κύριας δίκης, όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά και τη διαδικασία, εκτέθηκε ως ακολούθως.

36. Γυναίκα επιβάτης αεροπορικών μεταφορών εκχώρησε τα δικαιώματά της αποζημιώσεως για καθυστέρηση πτήσεως στη Flight Refund Ltd (στο εξής: Flight Refund), εταιρία εδρεύουσα στο Ηνωμένο Βασίλειο και ειδικευμένη στην είσπραξη τέτοιων απαιτήσεων. Στη συνέχεια, η Flight Refund υπέβαλε αίτηση σε Ουγγαρέζα συμβολαιογράφο για την έκδοση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής κατά της Deutsche Lufthansa AG (στο εξής: Lufthansa), εταιρίας εδρεύουσας στη Γερμανία. Στήριξε την αξίωσή της ύψους 600 ευρώ στο ότι, κατόπιν της εκχωρήσεως, είχε δικαίωμα αποζημιώσεως από τη Lufthansa λόγω καθυστερήσεως της πτήσεως LH7626 για περισσότερες από τρεις ώρες⁹.

37. Η συμβολαιογράφος εξέδωσε την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, χωρίς να διερευνήσει ποιοι είναι ο τόπος συνάψεως της συμβάσεως, ο τόπος εκτελέσεώς της, ο τόπος επελεύσεως του ζημιόγону γεγονόςτος, ο τόπος εγκαταστάσεως του μεταφορέα μέσω του οποίου συνήφθη η σύμβαση, ή ο τόπος προορισμού της πτήσεως. Θεώρησε εαυτήν αρμόδια λόγω του ότι η Ουγγαρία είναι συμβαλλόμενο κράτος στη Σύμβαση του Μόντρεαλ. Η Lufthansa υπέβαλε δήλωση αντιρρήσεων, διατεινόμενη ότι δεν ήταν αυτή ο πραγματικός αερομεταφορέας όσον αφορά τη συγκεκριμένη πτήση, η οποία εκτελέστηκε από τη United Airlines¹⁰.

38. Η δικηγόρος της Flight Refund δήλωσε ότι δεν ήταν σε θέση να προσδιορίσει το έχον διεθνή δικαιοδοσία δικαστήριο, άπαξ κινήθηκε η ένδικη διαδικασία. Η συμβολαιογράφος τότε προσέφυγε στο Κύγια, προκειμένου αυτό να ορίσει το αρμόδιο δικαστήριο, υποστηρίζοντας ότι: τα ουγγρικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 33, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Μόντρεαλ· δεν μπορεί να καθοριστεί ποιο δικαστήριο έχει όντως την αρμοδιότητα να διεξαγάγει την ένδικη διαδικασία, επειδή ουδείς διάδικος εδρεύει στην Ουγγαρία· ούτε ο τόπος συνάψεως της συμβάσεως ή ο τόπος εκτελέσεώς της προκύπτουν από την αίτηση· δεδομένου ότι με την πτήση

9 — Η σύμβαση εκχωρήσεως και η αίτηση εκδόσεως ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, οι οποίες περιλαμβάνονται στη δικογραφία που διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο από το Κύγια δείχνουν ότι η γυναίκα επιβάτης ήταν κάτοικος Βουδαπέστης, ότι η Flight Refund παρέσχε πληρεξουσιότητα στην Ουγγαρέζα δικηγόρο της και ότι η συγκεκριμένη δικηγόρος κατέθεσε την αίτηση στη συμβολαιογράφο.

10 — Η δήλωση αντιρρήσεων, που επίσης περιλαμβάνεται στη δικογραφία, δείχνει ότι ο ισχυρισμός προστέθηκε στον κενό χώρο στο κάτω μέρος του τυποποιημένου εντύπου, το οποίο δεν περιλαμβάνει οποιοδήποτε τμήμα στο οποίο είναι δυνατή η έκθεση των αντιρρήσεων. Η Lufthansa δεν έθεσε οποιοδήποτε ζήτημα διεθνούς δικαιοδοσίας με τη δήλωσή της αντιρρήσεων.

LH7626 πραγματοποιήθηκε σύνδεση μεταξύ Νιούαρκ και Λονδίνου, ως τόπος επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος μπορούν να θεωρηθούν είτε οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είτε το Ηνωμένο Βασίλειο· η δε Lufthansa υποστήριζε ότι φορέας εκμεταλλεύσεως της συνδέσεως ήταν η United Airlines.

39. Με βάση τον τρόπο με τον οποίο κατανόησε την κατάσταση, το Κύρια έθεσε στο Δικαστήριο πέντε προδικαστικά ερωτήματα, τα πρώτα τρία εκ των οποίων αφορούσαν την αξίωση αποζημιώσεως δυνάμει του άρθρου 19 της Συμβάσεως του Μόντρεαλ και την ιεραρχία μεταξύ των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται στην εν λόγω Σύμβαση και αυτών του κανονισμού ΕΔΠ και του κανονισμού Βρυξέλλες I. Το τέταρτο ερώτημα αφορούσε τη δυνατότητα αυτεπάγγελτης επανεξετάσεως ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής εκδοθείσας κατά παράβαση των σχετικών κανόνων, ή τη δυνατότητα καταργήσεως της διαδικασίας, ενώ το πέμπτο αφορούσε την ενδεχόμενη υποχρέωση ορισμού ενός ουγγρικού δικαστηρίου ενώπιον του οποίου θα διεξαχθεί η ένδικη διαδικασία σχετικά με μια τέτοια διαταγή πληρωμής, ακόμη και ελλείψει οποιουδήποτε συνδεδεμένου στοιχείου που να θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία των ουγγρικών δικαστηρίων.

40. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν κατ' αρχάς η Γερμανική και η Ουγγρική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, οι οποίες κοινοποιήθηκαν, μεταξύ άλλων, στους διαδίκους της κύριας δίκης.

41. Στη συνέχεια, η δικηγόρος της Flight Refund ανέφερε γραπτώς στο Δικαστήριο ότι είχε πληροφορήσει το Κύρια ότι η αξίωση αποζημιώσεως δεν στηρίχθηκε στο άρθρο 19 της Συμβάσεως του Μόντρεαλ, αλλά στον κανονισμό περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών, μολονότι η βάση της διεθνούς δικαιοδοσίας των ουγγρικών δικαστηρίων, της οποίας έγινε επίκληση, ήταν το άρθρο 33 της Συμβάσεως του Μόντρεαλ. Εξήγησε ότι δεν είχε αναφέρει τη βάση της αξιώσεως στο έντυπο της αιτήσεως, επειδή δεν υπήρχε οποιονδήποτε τμήμα στο οποίο έπρεπε να καταχωρηθεί το εν λόγω στοιχείο· πάντως, είχε επικαλεστεί το άρθρο 33 της Συμβάσεως του Μόντρεαλ ως τη βάση της διεθνούς δικαιοδοσίας στο σημείο 14 του τμήματος 3 του εντύπου, επειδή πρόκειται για διάταξη η οποία θεσπίζει κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας όσον αφορά αξιώσεις αποζημιώσεως λόγω καθυστερήσεως στις αεροπορικές μεταφορές, ενώ ο κανονισμός περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών δεν περιέχει οποιονδήποτε κανόνα αυτού του είδους.

42. Λαμβανομένου υπόψη του εν λόγω δικογράφου, και σύμφωνα με το άρθρο 101, παράγραφος 1, του Κανονισμού του Διαδικασίας, το Δικαστήριο ζήτησε διευκρινίσεις από το Κύρια, όσον αφορά τη νομική βάση της επίμαχης στην κύρια δίκη αξιώσεως, καθώς και την ταυτότητα του πραγματικού αερομεταφορέα κατά την έννοια του κανονισμού περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών.

43. Στην απάντησή του, το Κύρια διευκρίνισε ότι, μολονότι η αξίωση της Flight Refund όντως στηρίχθηκε στα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών, ως βάση της διεθνούς δικαιοδοσίας των ουγγρικών δικαστηρίων έγινε επίκληση του άρθρου 33 της Συμβάσεως του Μόντρεαλ. Υπό το πρίσμα αυτό, το Κύρια απέσυρε τα τρία πρώτα προδικαστικά ερωτήματά του και τροποποίησε το πέμπτο. Πάντως, επειδή οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες απέκλειαν την εξέταση αποδεικτικών στοιχείων επί της ουσίας της υποθέσεως, δεν μπορούσε να παράσχει περαιτέρω πληροφορίες ως προς την ταυτότητα του πραγματικού αερομεταφορέα.

44. Τα δύο προδικαστικά ερωτήματα επί των οποίων το Δικαστήριο καλείται να εκδώσει προδικαστική απόφαση έχουν τώρα ως εξής:

«1) Μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυτεπάγγελτης επανεξετάσεως ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής η οποία εκδόθηκε αντιθέτως προς τον σκοπό του [κανονισμού ΕΔΠ] ή από αρχή που δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία; Ή μήπως πρέπει, όταν δεν υπάρχει διεθνής δικαιοδοσία, να καταργηθεί, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, η ένδικη διαδικασία που κινήθηκε κατόπιν της υποβολής δηλώσεως αντιρρήσεων;

2) Αν τα ουγγρικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία επί της υποθέσεως, πρέπει ο περί αρμοδιότητας κανόνας να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το Κύρια, αποφαινόμενο περί του αρμοδίου δικαστηρίου, οφείλει να ορίσει τουλάχιστον ένα δικαστήριο το οποίο, ελλείψει αρμοδιότητας κατά τις δικονομικές διατάξεις του κράτους μέλους, υποχρεούται να διεξαγάγει τη δίκη επί της ουσίας της διαφοράς που ανέκυψε κατόπιν της υποβολής δηλώσεως αντιρρήσεων;»

45. Το Κύρια εξέθεσε περαιτέρω, με την απάντησή του, ότι παραμένει ουσιώδες να διευκρινιστεί αν, σε περίπτωση που ο κανονισμός περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών δεν περιέχει τους αναγκαίους κανόνες, η διεθνής δικαιοδοσία επί διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, στο πλαίσιο της οποίας προβάλλεται αξίωση απορρέουσα από τον εν λόγω κανονισμό, διέπεται από τη Σύμβαση του Μόντρεαλ, από τον κανονισμό Βρυξέλλες I ή από άλλους κανόνες. Επιπλέον, χρειάζεται να διευκρινιστεί αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού ΕΔΠ θεσπίζει κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που, ανεξαρτήτως του κανονισμού Βρυξέλλες I, θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους προελεύσεως.

46. Κατόπιν της κοινοποίησεως της απαντήσεως του Κύρια και των αναδιατυπωθέντων προδικαστικών ερωτημάτων, μόνο η Ουγγαρία υπέβαλε συμπληρωματικές γραπτές παρατηρήσεις. Δεν ζητήθηκε η διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως, ούτε διεξήχθη τέτοια συζήτηση.

Εκτίμηση

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

47. Με τις παρατηρήσεις της, η Γερμανική Κυβέρνηση ανέφερε ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι ενδεχομένως απαράδεκτη, είτε στο σύνολό της, επειδή από τον ιστότοπο της Flight Refund προκύπτει ότι η εταιρία έχει αναστείλει τις δραστηριότητές της, είτε όσον αφορά τα τρία πρώτα προδικαστικά ερωτήματα, λόγω του ότι η ερμηνεία της Συμβάσεως του Μόντρεαλ είναι άνευ σημασίας για την επίλυση των ζητημάτων της κύριας δίκης.

48. Δεδομένου ότι το Κύρια επιβεβαίωσε ότι εξακολουθεί να εκκρεμεί η ενώπιόν του διαδικασία και απέσυρε τα τρία πρώτα προδικαστικά του ερωτήματα, παρέλκει η περαιτέρω εξέταση των συγκεκριμένων ζητημάτων.

Επί της ουσίας της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

49. Το βασικό ερώτημα στην παρούσα υπόθεση είναι το εξής: τι ισχύει όταν ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής έχει εκδοθεί από αρχή κράτους μέλους του οποίου τα δικαστήρια δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την αξίωση που επιδιώκεται με τη διαταγή πληρωμής και όταν, κατόπιν της υποβολής δηλώσεως αντιρρήσεων, ένδικη διαδικασία πρέπει να διεξαχθεί ενώπιον «των αρμόδιων δικαστηρίων του κράτους μέλους προέλευσης»; Όπως σημείωσε η Γερμανική Κυβέρνηση, ο κανονισμός ΕΔΠ δεν περιέχει καμία διάταξη για την αντιμετώπιση της καταστάσεως αυτής.

50. Με τα ερωτήματά του, το Κύρια αναφέρει δύο ενδεχόμενες λύσεις. Πρώτον, ενδέχεται να έχει το ίδιο την εξουσία, χωρίς να υποχρεούται να αναθέσει σε δικαστήριο να εξετάσει επί της ουσίας την υποκείμενη αξίωση, να προχωρήσει στην αναθεώρηση της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, και να καταλήξει —με την παραδοχή ότι προδήλως η διαταγή εκδόθηκε εσφαλμένως, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που προβλέπονται στον κανονισμό ΕΔΠ— είτε στο συμπέρασμα ότι η διαταγή πληρωμής είναι άκυρη είτε στην κατάργηση της διαδικασίας. Δεύτερον, ενδέχεται το Κύρια να έχει υποχρέωση, ακόμη και ελλείψει οποιασδήποτε εξακριβώσιμης βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας, να ορίσει το ουγγρικό δικαστήριο που θα επιληφθεί της αξιώσεως.

51. Πάντως, πριν από την εξέταση του αν μπορεί να υιοθετηθεί οποιαδήποτε εκ των προσεγγίσεων αυτών (είναι σαφές ότι ουδεμία εξ αυτών δύναται να θεωρηθεί ως *αναγκαία* κατά τη νομοθεσία, και φαίνεται να είναι προτιμότερο να εξεταστούν από κοινού), είναι κατά την άποψή μου χρήσιμο να εξεταστούν όσα συνέβησαν ή δεν συνέβησαν μέχρι τώρα στην παρούσα υπόθεση, σε αντίθεση με ό,τι θα έπρεπε να έχει συμβεί. Εν προκειμένω, νομίζω ότι είναι δίκαιο να λεχθεί ότι η σύνθετη διαφορά, την οποία τώρα το Κύρια πρέπει το ίδιο να λύσει, οφείλεται κατά κύριο λόγο σε στοιχειώδη σφάλματα στα οποία υπέπεσαν πρώτα η Flight Refund και η δικηγόρος της και στη συνέχεια η συμβολαιογράφος που εξέδωσε την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής. Τα εν λόγω σφάλματα εμποδίζουν στην πράξη την επίτευξη του σκοπού του κανονισμού ΕΔΠ να απλουστεύσει και να επιταχύνει τις δίκες σε διασυνοριακές υποθέσεις που αφορούν μη αμφισβητούμενες χρηματικές αξιώσεις¹¹.

52. Κατ' αρχάς, η Flight Refund δεν έπρεπε να επικαλεστεί τη Σύμβαση του Μόντρεαλ για τη θεμελίωση διεθνούς δικαιοδοσίας για την έκδοση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής κατά της Lufthansa στην Ουγγαρία¹². Κατά το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΔΠ, η διεθνής δικαιοδοσία προσδιορίζεται σύμφωνα με «τους σχετικούς κανόνες κοινοτικού δικαίου, ιδίως του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001». Μολονότι οι «σχετικοί κανόνες κοινοτικού δικαίου» μπορεί κατ' αρχήν να περιλαμβάνουν τη Σύμβαση του Μόντρεαλ, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, όπως επισημάνθηκε με τις γραπτές παρατηρήσεις, ότι η διεθνής δικαιοδοσία όσον αφορά αξίωση απορρέουσα από τον κανονισμό περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών διέπεται μόνο από τον κανονισμό Βρυξέλλες I¹³. Επιπλέον, οι «Οδηγίες για τη συμπλήρωση του εντύπου της αίτησης» εκδόσεως ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής καθιστούν σαφές ότι πρέπει να τηρούνται οι κανόνες του κανονισμού Βρυξέλλες I (βλ. σημείο 20 ανωτέρω). Εν πάση περιπτώσει, είναι μάλλον αυτονόητο ότι οποιαδήποτε διάταξη περί διεθνούς δικαιοδοσίας περιέχεται στη Σύμβαση του Μόντρεαλ αφορά διαδικασίες που κινούνται για αξιώσεις διεπόμενες από τη συγκεκριμένη σύμβαση, και όχι για αξιώσεις που διέπονται από άλλες πράξεις. Σε αντίθεση με τον κανονισμό Βρυξέλλες I, η Σύμβαση του Μόντρεαλ δεν έχει ως σκοπό τη θέσπιση γενικώς εφαρμόσιτων κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας.

53. Δεύτερον, ακόμη και όταν επικαλέστηκε τη Σύμβαση του Μόντρεαλ, η δικηγόρος της Flight Refund θα έπρεπε να γνωρίζει ότι υπάρχουν δύο αποκλίνουσες μεταξύ τους ουγγρικές αποδόσεις της εν λόγω συμβάσεως¹⁴, ουδεμία εκ των οποίων είναι πρωτότυπη, αλλά εκ των οποίων τουλάχιστον μία θα μπορούσε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το χωρίο «στην επικράτεια ενός των συμβαλλομένων κρατών» δεν συνιστά αυτοτελή και αφ' εαυτής επαρκή βάση διεθνούς δικαιοδοσίας, με αποτέλεσμα να είναι ουσιώδης η εξέταση μιας πρωτότυπης εκδοχής της συμβάσεως αυτής.

54. Τρίτον, η συμβολαιογράφος που παρέλαβε την αίτηση εκδόσεως ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής θα έπρεπε να εξακριβώσει τον ισχυρισμό της Flight Refund ότι η διεθνής δικαιοδοσία στηριζόταν στο άρθρο 33 της Συμβάσεως του Μόντρεαλ. Αληθεύει ότι το άρθρο 8 του κανονισμού ΕΔΠ επιτρέπει η εξακρίβωση αυτή να λάβει τη μορφή «αυτοματοποιημένης διαδικασίας», η οποία ασφαλώς μπορεί να καταστεί πηγή σφαλμάτων. Από την άλλη πλευρά, η Ουγγαρέζα συμβολαιογράφος είναι, για τους σκοπούς του κανονισμού ΕΔΠ, δικαστική αρχή και, ως τέτοια, πρέπει να τεκμαίρεται ότι έχει γνώση του δικαίου που καλείται να εφαρμόσει και ότι αναλαμβάνει την ευθύνη για τον τρόπο με τον οποίο το εφαρμόζει.

11 — «Ω, πόσο σύνθετος είναι ο ιστός που υφαίνουμε, όταν για πρώτη φορά ασκούμαστε στην εξαπάτηση!», έγραψε ο Sir Walter Scott στο *Marmion* (Canto VI, XVII). Δεν κατηγορώ για εξαπάτηση οποιοδήποτε εκ των μετεχόντων στη διαδικασία, αλλά ο ιστός που έχει υφανθεί εν προκειμένω είναι πράγματι σύνθετος και αρμόζει στον πιο πονηρό καθηγητή νομικής που επιδιώκει να προκαλέσει σύγχυση στους φοιτητές με το ζήτημα που θέτει στις εξετάσεις.

12 — Δεν υπάρχει κανένα στοιχείο ως προς το αν η Flight Refund επικοινωνήσε με τη Lufthansa πριν ζητήσει την έκδοση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής. Αυτή είναι, όπως φαίνεται, η τωρινή πρακτική της, σύμφωνα με τον ιστότοπό της (<http://flight-refund.eu/>). Ενδέχεται να προέβη στην ενέργεια αυτή, και η Lufthansa απλά να μην αποκρίθηκε. Αν συνέβη τούτο, η Lufthansa πρέπει να φέρει κάποια ευθύνη για τη σύγχυση που προέκυψε, επειδή μια σύντομη απάντηση περί του ότι η United Airlines ήταν ο πραγματικός αερομεταφορέας θα είχε (υποθετικά) προλάβει την κατ' αυτής κίνηση της διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής.

13 — Απόφαση Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439, σκέψεις 26 έως 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

14 — Βλ. υποσημείωση 6 ανωτέρω.

55. Επομένως, τόσο η δικηγόρος της Flight Refund όσο και η συμβολαιογράφος θα έπρεπε αν εξετάσουν τις πιθανές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας μόνο με γνώμονα τον κανονισμό Βρυξέλλες I. Οι πιθανές αυτές βάσεις είναι οι ακόλουθες.

56. Η πρώτη βάση διεθνούς δικαιοδοσίας κατά το σύστημα του κανονισμού Βρυξέλλες I είναι αυτή των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο ο εναγόμενος έχει την κατοικία του (άρθρο 2, παράγραφος 1) —στην παρούσα υπόθεση, της Γερμανίας. Η δεύτερη, όσον αφορά τις διαφορές εκ συμβάσεως, είναι αυτή των δικαστηρίων του τόπου εκπληρώσεως της επίμαχης υποχρεώσεως (άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο α'). Επειδή η αξίωση αποζημιώσεως απορρέει από φερόμενη καθυστέρηση αφίξεως, ο τόπος εκπληρώσεως πρέπει κατά την άποψή μου να είναι ο τόπος αφίξεως —δηλαδή το Λονδίνο. Κατά συνέπεια, τα δικαστήρια στα οποία ήταν το προφανέστερο να υποβληθεί αίτηση εκδόσεως ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, και αυτά που ήταν το πιο βέβαιο ότι είχαν διεθνή δικαιοδοσία, ήταν αυτά της Γερμανίας ή της Αγγλίας.

57. Τρίτη πιθανή βάση διεθνούς δικαιοδοσίας θα μπορούσε να είναι αυτή των δικαστηρίων του τόπου του υποκαταστήματος, του πρακτορείου ή άλλης εγκαταστάσεως της Lufthansa (άρθρο 5, σημείο 5), αν το εισιτήριο αγοράστηκε από τέτοιο υποκατάστημα, πρακτορείο ή άλλη εγκατάσταση. Τούτο πιθανώς συνέβη και, εφόσον ο επιβάτης φαίνεται να είναι κάτοικος Ουγγαρίας, θα μπορεί να θεμελιώσει τη διεθνή δικαιοδοσία των ουγγρικών δικαστηρίων. Πάντως, το Κύρια θα πρέπει να διερευνήσει το εν λόγω ζήτημα, επειδή στο παρόν στάδιο φαίνεται να μην υπάρχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο ως προς το πού αγοράστηκε το εισιτήριο.

58. Δύναται να σημειωθεί —μολονότι δεν έχει ευθέως σημασία— ότι οι προαναφερθείσες τρεις βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας αντιστοιχούν σε αυτές του άρθρου 33, παράγραφος 1, της Συμβάσεως του Μόντρεαλ, άπαξ τεθεί εκποδών η ψευδής βάση διεθνούς δικαιοδοσίας απλώς και μόνο «στην επικράτεια ενός των συμβαλλομένων κρατών».

59. Περαιτέρω πιθανή βάση της οποίας θα μπορούσε να γίνει επίκληση για τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας των ουγγρικών δικαστηρίων είναι αυτή της κατοικίας του επιβάτη. Αληθεύει ότι η διάταξη του ουγγρικού δικαίου που επιτρέπει την άσκηση αγωγής στην Ουγγαρία από φυσικό πρόσωπο που έχει την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στην Ουγγαρία κατά νομικού προσώπου που δεν εδρεύει εκεί¹⁵ δεν φαίνεται να είναι πλήρως συμβατή με τον κανονισμό Βρυξέλλες I, αν πρόκειται για κανόνα γενικής εφαρμογής. Μια τέτοια διάταξη θα είχε το ακριβώς αντίθετο περιεχόμενο από αυτό του γενικού κανόνα του κανονισμού Βρυξέλλες I, ο οποίος δίνει προτεραιότητα στα δικαστήρια του κράτους μέλους της κατοικίας του εναγομένου¹⁶. Πάντως, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες ο κανονισμός αυτός όντως επιτρέπει τη δυνατότητα αυτή —δηλαδή όταν το φυσικό πρόσωπο είναι καταναλωτής και ασκεί αγωγή κατά του αντισυμβαλλομένου σε σύμβαση καταναλωτή, η οποία, αν είναι σύμβαση μεταφοράς, αποτελεί μέρος ταξιδιωτικού πακέτου¹⁷.

60. Εν πάση περιπτώσει, οι περιστάσεις της επίμαχης συμβάσεως θα πρέπει και πάλι να εξεταστούν από το Κύρια. Επιπλέον, έχω αμφιβολίες ως προς το αν είναι δυνατή η επίκληση αυτής της βάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας όταν ο συγκεκριμένος καταναλωτής έχει εκχωρήσει την αξίωση σε εισπρακτική εταιρία, όπως η Flight Refund. Μολονότι η εκχώρηση απαιτήσεως δεν ρυθμίζεται στον κανονισμό

15 — Άρθρο 30, παράγραφος 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας: βλ. σημείο 29 ανωτέρω.

16 — Βλ. σημείο 7 ανωτέρω.

17 — Βλ. σημείο 9 ανωτέρω.

Βρυξέλλες I¹⁸ και δεν γνωρίζω σχετική νομολογία, παρά ταύτα είναι σαφές ότι ο εξαιρετικός κανόνας, κατά τον οποίο τα δικαστήρια του τόπου κατοικίας του καταναλωτή δύνανται να έχουν ακριβώς την ίδια βαρύτητα με αυτά του τόπου κατοικίας του εναγομένου, έχει σκοπό να απαλλάξει το ασθενέστερο συμβαλλόμενο μέρος από το βάρος της ασκήσεως αγωγής σε αλλοδαπά δικαστήρια¹⁹. Το σκεπτικό αυτό δεν ισχύει πλέον, όταν ο ενάγων δεν είναι το ασθενέστερο συμβαλλόμενο μέρος —δηλαδή ο καταναλωτής— αλλά μια επαγγελματική εταιρία εισπράξεως²⁰.

61. Τέλος, είναι δυνατόν οι όροι που διέπουν την πώληση του εισιτηρίου να περιέχουν ρήτρα διεθνούς δικαιοδοσίας. Αν τούτο συμβαίνει, το κύρος της θα πρέπει να εκτιμηθεί με γνώμονα τις διατάξεις του άρθρου 23 και, αν τούτο έχει εφαρμογή, του άρθρου 17 του κανονισμού Βρυξέλλες I²¹.

62. Επομένως, νομίζω ότι, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, η διεθνής δικαιοδοσία των ουγγρικών δικαστηρίων όσον αφορά την αξίωση αποζημιώσεως που απορρέει από τον κανονισμό περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών δεν μπορεί να αποκλειστεί εντελώς κατά τον κανονισμό Βρυξέλλες I, μολονότι ούτε το Δικαστήριο ούτε το Κύρια διαθέτουν πληροφοριακά στοιχεία από τα οποία προκύπτει σαφώς η ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας. Αυτό που μπορεί να λεχθεί είναι ότι η διεθνής δικαιοδοσία δεν δύναται να θεμελιωθεί στη Σύμβαση του Μόντρεαλ, καθώς και ότι απαιτούνται περισσότερες πληροφορίες για τη θεμελίωση διεθνούς δικαιοδοσίας δυνάμει του κανονισμού Βρυξέλλες I.

63. Το Κύρια ανέφερε στο Δικαστήριο ότι δεν έχει εξουσία να εξετάσει αποδεικτικά στοιχεία επί της ουσίας της υποθέσεως. Μολονότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει το ουγγρικό δίκαιο, νομίζω ότι είναι πιθανό οι διατάξεις που παρατέθηκαν από το Κύρια και εκτέθηκαν στα σημεία 29 επ. ανωτέρω να μην αποκλείουν την εξέταση αποδεικτικών στοιχείων επί του παραδεκτού. Εν πάση περιπτώσει, θεωρώ ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο ουγγρικός κώδικας πολιτικής δικονομίας πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να διασφαλίζει πλήρως την αποτελεσματικότητα των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, περιλαμβανομένων αυτών που διέπουν τη διεθνή δικαιοδοσία²².

18 — Αντιθέτως, το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I) (ΕΕ L 177, σ. 6), ορίζει: «Η σχέση μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα δυνάμει εκχώρησης ή συμβατικής υποκατάστασης απαίτησης κατά τρίτου προσώπου (“ο οφειλέτης”) διέπεται από το δίκαιο, που σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, εφαρμόζεται στη σύμβαση μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα». Δυστυχώς, ο εν λόγω κανόνας άρσεως συγκρούσεων είναι άνευ σημασίας για το χωριστό ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας όσον αφορά την αξίωση κατά της Lufthansa. Αν είχε εφαρμογή, το ζήτημα θα ήταν απλό, επειδή η σύμβαση εκχώρησης μεταξύ της Flight Refund και του επιβάτη περιέχει τον όρο ότι ζητήματα που δεν ρυθμίζονται με τη σύμβαση διέπονται από το ουγγρικό δίκαιο και ότι διαφορές μεταξύ των εν λόγω συμβαλλομένων υπάγονται στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Budai Közroniti Kerületi Bíróság (κεντρικού δικαστηρίου της Βούδας). Πάντως, μολονότι, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 593/2008, το ουγγρικό δίκαιο καθορίζει «τους όρους με τους οποίους μπορεί να γίνει επίκληση της εκχώρησης ή της υποκατάστασης έναντι του οφειλέτη», παρά ταύτα νομίζω ότι εξ αυτού δεν μπορεί να συναχθεί ότι η Lufthansa, που δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση, υπάγεται στη διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου του οποίου η αρμοδιότητα δεν θεμελιώνεται στον κανονισμό Βρυξέλλες I.

19 — Παρόμοιοι κανόνες ισχύουν για αγωγές που ασκούνται από αντισυμβαλλόμενο ασφαλιστή, ασφαλισμένο, ή δικαιούχο κατά του ασφαλιστή, ή από εργαζόμενο κατά του εργοδότη του, ενώ η αιτιολογική σκέψη 13 του κανονισμού Βρυξέλλες I καθιστά σαφές ότι όλες οι διατάξεις αυτές έχουν ως σκοπό την προστασία του πιο αδύναμου μέρους μέσω ευνοϊκότερων κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας.

20 — Στον ιστότοπό της, η Flight Refund περιγράφει την ίδια ως «Ο νομικός σας σύμβουλος» και ως ειδικό σε υποθέσεις εισπράξεως απαιτήσεων. Από τον ιστότοπο προκύπτει επίσης ότι τώρα η Flight Refund λειτουργεί ως «Flight Refund Kft.», εταιρία περιορισμένης ευθύνης που εδρεύει στην Ουγγαρία και έχει τα κεντρικά γραφεία της στη Βουδαπέστη, καθώς και ότι είναι συνδεδεμένος πράκτορας της PannonHitel Zrt., ιδιωτικής εταιρίας με έδρα επίσης στην Ουγγαρία. Πάντως, η μεταβολή έδρας είναι κατά την άποψή μου άνευ σημασίας, επειδή (i) η διαδικασία κινήθηκε από τη Flight Refund Ltd, η οποία εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο, και (ii), εφόσον η εταιρία περιορισμένης ευθύνης δεν είναι καταναλωτής, ο τόπος εγκαταστάσεώς της δεν μπορεί να θεμελιώσει διεθνή δικαιοδοσία.

21 — Βλ. σημείο 10 ανωτέρω.

22 — Βλ., σχετικά με τη Σύμβαση των Βρυξελλών που προηγήθηκε του κανονισμού Βρυξέλλες I, απόφαση Hagen (C-365/88, EU:C:1990:203, σκέψη 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης, ως παράδειγμα σχετικά με τον κανονισμό (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ L 338, σ. 1), απόφαση Putzucker (C-256/09, EU:C:2010:437, σκέψη 99 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

64. Αν από την πλήρη εξέταση του συνόλου των πραγματικών περιστατικών που έχουν σημασία για το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας υπό το πρίσμα του κανονισμού Βρυξέλλες I προκύψει ότι τα ουγγρικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την αξίωση της Flight Refund κατά της Lufthansa βάσει της από το Δικαστήριο ερμηνείας του κανονισμού περί επιβατών αεροπορικών μεταφορών, δεν θα υπάρχουν δυσχέρειες για το Κύρια.

65. Επομένως, στο εξής θα ξεκινήσω από την παραδοχή ότι η εξέταση αυτή έλαβε χώρα και οδήγησε στο συμπέρασμα ότι τα δικαστήρια αυτά δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την εν λόγω αξίωση. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Κύρια απλώς δεν θα είναι σε θέση να ορίσει το αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους προελεύσεως ενώπιον του οποίου μπορεί να συνεχιστεί η διαδικασία σύμφωνα με τις κοινές διατάξεις της πολιτικής δικονομίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού ΕΔΠ.

66. Πάντως, η ιστορία δεν τελειώνει με την από την συμβολαιογράφο απερίσκεπτη έκδοση της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής.

67. Η εν λόγω διαταγή απεστάλη στη Lufthansa, η οποία υπέβαλε δήλωση αντιρρήσεων. Μολονότι δεν είχε υποχρέωση να το πράξει, η Lufthansa ανέφερε τον λόγο βάσει του οποίου αρνήθηκε την ύπαρξη ευθύνης, δηλαδή ότι δεν ήταν ο πραγματικός αερομεταφορέας όσον αφορά τη σχετική πτήση. Αν τούτο μπορούσε να θεωρηθεί ως παράσταση κατά την έννοια του άρθρου 24 του κανονισμού Βρυξέλλες I, θα μπορούσε να συνεπάγεται την ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας των ουγγρικών δικαστηρίων²³. Πάντως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η υποβολή δηλώσεως αντιρρήσεων κατά ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, ακόμη και όταν συνοδεύεται από επιχειρήματα επί της ουσίας της διαφοράς, δεν μπορεί να θεωρηθεί παράσταση κατά την έννοια του άρθρου 24 του κανονισμού Βρυξέλλες I²⁴.

68. Το αποτέλεσμα της υποβολής δηλώσεως αντιρρήσεων είναι, πρώτον, ότι η ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής δεν μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστή δυνάμει του άρθρου 18 του κανονισμού ΕΔΠ και, δεύτερον, ότι η διαδικασία συνεχίζεται ενώπιον των «αρμόδιων δικαστηρίων του κράτους μέλους προέλευσης» σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού.

69. Επομένως, μέχρι να μπορέσει να συνεχιστεί η διαδικασία, θα μένει εκκρεμής η είσπραξη της απαιτήσεως της Flight Refund. Ναι μεν εκδόθηκε ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, πλην όμως η διαταγή αυτή δεν μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστή. Ο κανονισμός ΕΔΠ ορίζει σαφώς ότι η διαδικασία πρέπει να συνεχιστεί στο κράτος μέλος προελεύσεως, δηλαδή στην Ουγγαρία.

70. Αυτή σαφώς είναι η ορθή πορεία των πραγμάτων, με την παραδοχή ότι τα δικαστήρια του συγκεκριμένου κράτους μέλους έχουν διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την αξίωση, πράγμα που κατ' αρχήν ισχύει αν η αρχή που εξέδωσε την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής ορθώς εξέτασε τη διεθνή δικαιοδοσία της κατά τα άρθρα 6 και 8 του κανονισμού ΕΔΠ. Πάντως, ο νομοθέτης φαίνεται να μην προέβλεψε πλήρως την περίπτωση κατά την οποία τα δικαστήρια του κράτους μέλους προελεύσεως δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την υποκείμενη αξίωση.

71. Επιπλέον, μολονότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού ΕΔΠ ορίζει ότι ο κανονισμός δεν εμποδίζει τον αιτούντα να επιδιώξει την ικανοποίηση μιας αξιώσεως βάσει άλλης διαδικασίας, κατά την άποψή μου τούτο δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει την επιδίωξη της αξιώσεως, ή την εκτέλεση της διαταγής, παράλληλα με άλλη διαδικασία, πράγμα που μπορεί να καταλήξει σε διπλή ικανοποίηση. Αντιθέτως, όσο η διαδικασία ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής δεν έχει περατωθεί, το άρθρο 27 του κανονισμού Βρυξέλλες I φαίνεται να εμποδίζει οποιοδήποτε άλλο δικαστήριο να επιληφθεί της διαφοράς επί της αξιώσεως.

23 — Βλ. σημείο 11 ανωτέρω.

24 — Απόφαση Goldbet Sportwetten (C-144/12, EU:C:2013:393, σκέψεις 38 έως 41).

72. Όπως εξέθεσα²⁵ και όπως επισημάνθηκε με τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο, η νομοθεσία δεν περιέχει ειδική διάταξη για περιπτώσεις όπως αυτή της κύριας δίκης. Κατά συνέπεια, πρέπει να βρεθεί σύμφωνη με τη νομοθεσία λύση καθιστώσα δυνατή την περάτωση της διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής και παρέχουσα στη μεν Flight Refund τη δυνατότητα να επιδιώξει την ικανοποίηση της αξιώσεώς της (αν ακόμη το επιθυμεί), στη δε Lufthansa τη δυνατότητα να αμυνθεί ενώπιον δικαστηρίου έχοντας διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού Βρυξέλλες I.

73. Με τη δήλωσή της αντιρρήσεων, η Lufthansa δεν αμφισβήτησε τη διεθνή δικαιοδοσία της συμβολαιογράφου. Πάντως, ακόμη και αν το είχε πράξει, νομίζω ότι τούτο δεν θα μπορούσε να μεταβάλει τη δικονομική κατάσταση. Οι συνέπειες της υποβολής δηλώσεως αντιρρήσεων, η οποία δεν σχεδιάστηκε να περιλαμβάνει δήλωση περί των λόγων των αντιρρήσεων, θα είχαν κατά την άποψή μου μείνει οι ίδιες με αυτές στις παρούσες συνθήκες της κύριας δίκης: η αξίωση πάλι θα έπρεπε να επιδιωχθεί ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων του κράτους μέλους προελεύσεως, και ο προσδιορισμός του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία θα παρέμενε αδύνατος.

74. Η Lufthansa ίσως θα μπορούσε, σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 2, του κανονισμού ΕΔΠ, να αμφισβητήσει τη διεθνή δικαιοδοσία της συμβολαιογράφου κατόπιν της παρελεύσεως της προθεσμίας υποβολής δηλώσεως αντιρρήσεων (και επομένως, εμμέσως, μόνον αφότου κηρυχθεί εκτελεστή η ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής), λόγω του ότι η διαταγή ήταν «προδήλως εσφαλμένη, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό» —έννοια που κατά την άποψή μου πρέπει να ερμηνευθεί ως περιλαμβάνουσα την έκδοσή της από αρχή που προδήλως δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία κατά τον κανονισμό Βρυξέλλες I. Τούτο θα απαιτούσε την υποβολή αιτήσεως επανεξετάσεως της διαταγής από το «αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης», το οποίο θα όφειλε, αν έκρινε δικαιολογημένη την επανεξέταση, να κηρύξει άκυρη την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής. Στην περίπτωση αυτή, η διαδικασία θα είχε περατωθεί (με την επιφύλαξη της εκ νέου επιδιώξεως της αξιώσεως, είτε με την ίδια είτε με διαφορετική διαδικασία, ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου).

75. Δεν εννοώ ότι η Lufthansa έπρεπε να προβεί στις ενέργειες αυτές —από επιχειρηματική σκοπιά, φαίνεται απίθανο να είχε συμφέρον να το πράξει. Παρά ταύτα, νομίζω ότι είναι σκόπιμη μια παρέκβαση, προκειμένου να εξετάσω την κατάσταση αυτή και να τη συγκρίνω με εκείνη της κύριας δίκης.

76. Όταν ο αιτών ζητεί επανεξέταση δυνάμει του άρθρου 20, παράγραφος 2, του κανονισμού ΕΔΠ, είναι σαφές, κατ' αρχάς, ότι πρέπει πάντοτε να υπάρχει ένα «αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης», προκειμένου να πραγματοποιήσει την επανεξέταση αυτή, ακόμη και αν —όπως πράγματι μπορεί να συμβεί— τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την υποκείμενη αξίωση. Σε αντίθετη περίπτωση, θα ήταν αδύνατη η άρση καταστάσεων κατά τις οποίες η ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής εκδόθηκε από αρχή που δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία, ενώ τούτο πρέπει να είναι δυνατό.

77. Είναι επίσης σαφές ότι, εφόσον ο καθορισμός του αρμοδίου δικαστηρίου δεν προβλέπεται στον κανονισμό ΕΔΠ, διέπεται από το εθνικό δίκαιο κατά το άρθρο 26 του κανονισμού αυτού. Επομένως, στην Ουγγαρία, το εν λόγω εθνικό δίκαιο²⁶ πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε, αν ο προσδιορισμός του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία δεν προκύπτει αυτοδικαίως, παραδείγματος χάριν, από τον τόπο εγκαταστάσεως του συμβολαιογράφου που εξέδωσε την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής, τότε το Κúρια θα πρέπει να έχει τόσο την εξουσία όσο και την υποχρέωση να ορίσει το αρμόδιο δικαστήριο. Αν η διαταγή εκδόθηκε εσφαλμένως, το δικαστήριο

25 — Βλ. σημείο 49 ανωτέρω.

26 — Στην ιστοσελίδα του ιστότοπου της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Δικαστικής Εκτελέσεως (http://www.europe-eje.eu/sites/default/files/pj/dossiers/ipe_hongrie_english.pdf) σχετικά με τη διαδικασία ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής στην Ουγγαρία εκτίθεται απλώς ότι: «η επανεξέταση κατά την έννοια του άρθρου 20, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 1896/2006 διέπεται από τις ουγγρικές διατάξεις περί του παραδεκτού της επαναλήψεως της διαδικασίας (κώδικας πολιτικής δικονομίας)».

αυτό θα πρέπει να καταργήσει τη διαδικασία, αποφαινόμενο ότι η διαταγή είναι άκυρη. Πάντως, αρμόδιο δικαστήριο στην περίπτωση αυτή δεν είναι το δικαστήριο που έχει την αρμοδιότητα να αποφανθεί επί της υποκείμενης αξιώσεως. Αρμόδιο είναι το δικαστήριο που έχει αρμοδιότητα ελέγχου της νομιμότητας της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής.

78. Πάντως, στην ουσία αυτό συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης. Το Κύρια οφείλει κατ' αρχήν, βάσει των υποχρεώσεων του κατά τον ουγγρικό κώδικα πολιτικής δικονομίας σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού ΕΔΠ και του καθήκοντός του να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαίου της Ένωσης, να ορίσει το δικαστήριο που είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της υποκείμενης αξιώσεως. Προς τούτο, πρέπει να εξετάσει το σύνολο των πραγματικών περιστατικών που ασκούν επιρροή για τη θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας. Δεν θα μπορούσε να προβεί στον ορισμό αυτόν μόνο στην περίπτωση που διαπιστώσει ότι τα ουγγρικά δικαστήρια στερούνται διεθνούς δικαιοδοσίας.

79. Επομένως, στην περίπτωση αυτή θα ήταν εύλογο να οριστεί ένα δικαστήριο που θα ήταν αρμόδιο να ελέγξει το κύρος της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, αν ο καθού είχε υποβάλει αίτηση επανεξετάσεως δυνάμει του άρθρου 20, παράγραφος 2, του κανονισμού ΕΔΠ, και που είναι καθ' ύλην αρμόδιο να αποφανθεί επί αξιώσεων αυτού του είδους. Το δικαστήριο αυτό θα έπρεπε τότε, δυνάμει του άρθρου 26, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες I, να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο να αποφανθεί επί της αξιώσεως, εκτός αν η παράσταση του καθού δεν είχε ως σκοπό την αμφισβήτηση της διεθνούς του δικαιοδοσίας. Ο αιτών θα μπορούσε τότε να επιδιώξει την ικανοποίηση της αξιώσεώς του ενώπιον οποιουδήποτε άλλου αρμοδίου δικαστηρίου. Αν ο καθού παρίστατο για οποιονδήποτε άλλον σκοπό, η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου θα θεμελιωνόταν κατά το άρθρο 24 του κανονισμού Βρυξέλλες I και η διαδικασία θα μπορούσε να συνεχιστεί δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού ΕΔΠ.

80. Θεωρώ ότι η λύση αυτή, η οποία σε μεγάλο βαθμό αντιστοιχεί σε αυτή που εξετάζεται στο πλαίσιο του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος του Κύρια, δεν συγκρούεται με οποιονδήποτε τρόπο με οποιαδήποτε διάταξη της σχετικής νομοθεσίας. Ομολογουμένως, θα μπορεί να θέσει προβλήματα, αν δεν μπορεί να προσδιοριστεί το δικαστήριο που, αφενός, έχει αρμοδιότητα ελέγχου του κύρους της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής και, αφετέρου, είναι καθ' ύλην αρμόδιο να αποφανθεί επί αξιώσεων αυτού του είδους.

81. Η άλλη λύση που εξετάζεται από το Κύρια, στο πλαίσιο του πρώτου προδικαστικού του ερωτήματος, προϋποθέτει την αυτεπάγγελτη επανεξέταση της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής από το ίδιο το Κύρια. Ενώ αυτή πράγματι θα επιτύγχανε το προφανώς επιδιωκόμενο αποτέλεσμα κατά τρόπο όχι ουσιωδώς διαφορετικό από την άλλη λύση, θεωρώ ότι δεν είναι πλήρως συμβατή με τις διατάξεις του κανονισμού ΕΔΠ, στο μέτρο που το άρθρο 20 του εν λόγω κανονισμού δεν προβλέπει αυτεπάγγελτη επανεξέταση, αλλά μόνο επανεξέταση κατόπιν αιτήσεως του καθού.

Τελικές παρατηρήσεις

82. Μολονότι το ποσό που είναι επίμαχο στην κύρια δίκη είναι στην παρούσα υπόθεση χαμηλό²⁷, αναγνωρίζω ότι το διακύβευμα μπορεί να είναι σημαντικά μεγαλύτερο σε άλλες διαδικασίες ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής. Πάντως, σε όλες τις συγκρίσιμες καταστάσεις, η οριστική λύση στο πρόβλημα που τέθηκε είναι σαφής: προς το συμφέρον όλων των μετεχόντων στη διαδικασία, η

27 — Το κεφάλαιο της αξιώσεως ανέρχεται σε 600 ευρώ. Κατά τη σύμβαση εκχώρησης μεταξύ της Flight Refund και του επιβάτη, η Flight Refund δικαιούται το 25 % του ποσού αυτού (150 ευρώ) αν η απαίτηση ικανοποιηθεί, ή τίποτα, αν δεν ικανοποιηθεί. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν προκαλεί έκπληξη ότι η Flight Refund δεν κατέβαλε ιδιαίτερη προσπάθεια ούτε δαπάνη, προκειμένου να βοηθήσει το Κύρια ή το Δικαστήριο στην επίλυση του προβλήματος που ανέκυψε, το οποίο οφείλεται εν μέρει σε αβλεψία του νομοθέτη και εν μέρει στην έλλειψη επαγγελματισμού από μέρους της ίδιας της Flight Refund, της δικηγόρου της και της συμβολαιογράφου που εξέδωσε την ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής. Επιπλέον, λαμβανομένων υπόψη του επίμαχου ποσού και της εδραίας πεποιθήσεώς της ότι εν πάση περιπτώσει δεν φέρει καμία ευθύνη, δεν προκαλεί έκπληξη η χαλαρή στάση επίσης της Lufthansa ως προς το εν λόγω ζήτημα.

διαδικασία ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής πρέπει να καταργηθεί, προκειμένου να καταστεί δυνατή η επιδίωξη της ικανοποίησης της αξιώσεως, αν κρίνεται σκόπιμο, ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου. Αν το ζήτημα είχε τεθεί ενώπιον κατωτέρου δικαστηρίου, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι θα είχε βρεθεί ρεαλιστική λύση, χωρίς την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο.

83. Πάντως, το ζήτημα πρέπει να κριθεί από δικαστήριο κατά των αποφάσεων του οποίου δεν μπορεί να ασκηθεί ένδικο μέσο κατά το εθνικό δίκαιο, και το οποίο ως εκ τούτου, δυνάμει του άρθρου 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, δεν είχε άλλη επιλογή από την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Το Κύρια συμμορφώθηκε πιστά με την υποχρέωση αυτή. Συνεπώς, μολονότι οποιαδήποτε εκ των λύσεων που πρότεινε το ίδιο το Κύρια θα οδηγούσε (κατά την άποψή μου) σε ικανοποιητικό αποτέλεσμα, η υπόθεση έπρεπε να εξεταστεί εν εκτάσει από το Δικαστήριο.

84. Θεωρώ ότι η παρούσα υπόθεση ανήκει, κατ' εξοχήν, στην κατηγορία υποθέσεων όπου αρμόζει μια κάπως λιγότερο εντατική εξέταση —είτε είναι η διαδικασία «green light» υπέρ της οποίας συχνά έχει συνηγορήσει ο προκάτοχός μου, ο Sir Francis Jacobs²⁸, είτε κάποιος άλλος μηχανισμός. Λόγω του αυξημένου φόρτου εργασίας του Δικαστηρίου και δεδομένης της πιέσεως σε αυτό για την ταχεία έκδοση αποφάσεων επί προδικαστικών ερωτημάτων εθνικών δικαστηρίων, ενδεχομένως αξίζει να ανοίξει ξανά η συζήτηση επί του ζητήματος αυτού.

Πρόταση

85. Κατόπιν όλων των προεκτεθέντων, θεωρώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Κύρια ως εξής: Ο κανονισμός (ΕΚ) 1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, όταν

- (α) ευρωπαϊκή διαταγή πληρωμής έχει εκδοθεί από δικαστήριο ή αρχή κράτους μέλους, αλλά δεν υπάρχει βάση διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του εν λόγω κράτους μέλους, όσον αφορά την αξίωση της οποίας επιδιώκεται η ικανοποίηση,
- (β) ο καθού υπέβαλε δήλωση αντιρρήσεων με αποτέλεσμα να πρέπει, κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 1896/2006, η διαδικασία να συνεχιστεί ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων του εν λόγω κράτους μέλους δυνάμει των κοινών διατάξεων της πολιτικής δικονομίας και
- (γ) ανώτερο δικαστήριο οφείλει, κατά τους εν λόγω κανόνες, να ορίσει το αρμόδιο δικαστήριο,

τότε το ανώτερο δικαστήριο πρέπει να ορίσει το δικαστήριο που έχει αρμοδιότητα ελέγχου του κύρους της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, εφόσον ο καθού υπέβαλε αίτηση επανεξετάσεως δυνάμει του άρθρου 20, παράγραφος 2, του κανονισμού 1896/2006, και το οποίο είναι επίσης καθ' ύλην αρμόδιο να αποφανθεί επί αξιώσεων αυτού του είδους.

28 — Βλ., παραδείγματος χάριν, τον λόγο του «The European Courts and the UK — What Future? A New Role for English Courts», που εκφώνησε κατά τη 13η Annual Law Reform Committee Lecture στις 18 Νοεμβρίου 2014 (<http://www.barcouncil.org.uk/media-centre/speeches,-letters-and-reports/speeches-of-interest/>).